

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lucie Zvěřinová

Zájmové vzdělávání jako nedílná součást procesu celoživotního
učení

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Lenka Petelíková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED PART TIME STUDIES

2014-2017

BACHELOR THESIS

Lucie Zvěřinová

Leisure Education as Integrity to Lifelong Learning

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Lenka Petelíková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne: 21. 2. 2017

Jméno autorky: Lucie Zvěřinová

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Lence Petelíkové za odborné vedení v průběhu celé práce.

Anotace

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Cílem teoretické části je utřídit a popsat základní pojmy, které se vztahují k tématu práce. Tato část rozebírá a popisuje celoživotní učení, zájmové vzdělávání, zájmové činnosti, školská zařízení pro zájmové vzdělávání a kvalifikovanost pedagogického pracovníka. Zabývá se klíčovými tématy: střediska volného času, školní družiny a Školní vzdělávací program s vazbou na RVP, což vede ke shromáždění dat a informovanosti rodičů k zájmové činnosti, která vede k procesu celoživotního vzdělávání. Praktická část se věnuje výzkumnému šetření a klade si za cíl zjistit informovanost a postoj rodičů k zájmovému vzdělávání.

Klíčová slova

celoživotní učení, pedagogický pracovník, školní družiny, školské vzdělávací programy, střediska volného času, zájmová činnost, zájmové vzdělávání

Annotation

The bachelor thesis is divided in a theoretical and a practical part. The aim of the theoretical part is summary and description of key terms related to the paper topic. The theoretical part analyzes and describes lifelong learning, leisure education, leisure activities, school institutions for leisure education and teacher qualifications. The following key topics are covered in the descriptive part: leisure centre, after-school care and School Education Programme in relation to Framework Education Programme. Research of the mentioned topics led to data gathering and performed parents' knowledge of a leisure activity that aims to lifelong learning process. The practical part deals with a survey searching for parent's awareness and their attitude to leisure education.

Key words

after-school care, educational staff, Leisure activity, Leisure Centre, Leisure Education, Lifelong learning, School Education Programme

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 CELOŽIVOTNÍ UČENÍ.....	9
2 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ.....	11
3 ZÁJMOVÁ ČINNOST	12
4 ŠKOLSKÁ VÝCHOVNÁ ZAŘÍZENÍ PRO ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ A PROVÁDĚCÍ VYHLÁŠKA O ZÁJMOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ.....	14
4.1 Střediska volného času.....	18
4.2 Školní družiny.....	19
4.3 Školní vzdělávací program s vazbou na RVP.....	25
5 CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH OBDOBÍ	29
6 KVALIFIKOVANÝ PEDAGOGICKÝ PRACOVNÍK – VYCHOVATEL	32
7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	35
7.1 Vymezení cíle	35
7.2 Stanovení hypotéz.....	35
7.3 Metodologie průzkumu.....	36
8 ANALÝZA DAT	37
9 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	50
10 ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	53
SEZNAM TABULEK.....	55

ÚVOD

Bakalářská práce na téma Zájmové vzdělávání jako nedílná součást procesu celoživotního učení úzce souvisí s mým zaměstnáním. Svou pedagogickou činnost jsem zahájila jako vychovatelka ve školní družině. Po letech praxe mi bylo umožněno učit na 1. stupni základní školy a z toho vyplývá, že problematika zájmového vzdělávání je mi i v současnosti velmi blízká. V bakalářské práci jsem se zaměřila nejen na školní družinu, ale i na další zájmové vzdělávání a zájmové činnosti.

Zájmové vzdělávání pomáhá rozvoji po stránce duševní, fyzické i schopnosti komunikovat a spolupracovat s vrstevníky i dalšími jedinci. Může napomoci při výběru budoucího povolání. V současné době je výběr volnočasových aktivit pro děti velmi rozsáhlý. Rodiče jsou často velice pracovně vytíženi, proto se většina z nich snaží pro své děti zajistit organizované trávení volného času. Dle mého názoru bývají děti mnohdy přetěžovány množstvím zájmových aktivit a nemají dostatečný prostor pro odpočinek, který je velice důležitý. Myslím, že rodiče by měli věnovat svým dětem dostatek ze svého volného času a tento čas využili ke společným aktivitám a zájmům. Domnívám se, že doma většina dětí tráví svůj volný čas u počítačových her a mobilních telefonů. Pro děti je velmi důležitá pozornost jejich rodičů a společná činnost. Zájmové aktivity „kroužky“ a školní družina nemohou rodinu nahradit.

Teoretická část práce se věnuje celoživotnímu vzdělávání, dalším školským výchovným zařízením, školnímu vzdělávacímu programu s vazbou na RVP a důležitosti kvalifikovaného pedagogického pracovníka. Poukazuje na vzdělání pedagogického pracovníka, jeho profesionalitu a morální vlastnosti. Cílem této části je utřídit a popsat informace, kterými se práce zabývá.

Praktická část se zabývá výzkumným šetřením metodou dotazníku. Cílem bylo zjistit informovanost a postoj rodičů k zájmovému vzdělávání dětí. Výzkumné šetření může dopomoci získat přínosné odpovědi a nové poznatky.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CELOŽIVOTNÍ UČENÍ

Celoživotní učení je považováno za nepřetržitý proces. Jde hlavně o neustálou potřebu jedince učit se než o neustálé studium. Nemluvíme o vzdělávání, spíše o celoživotním učení, aby se zdůraznil význam vlastních aktivit, které nejsou organizované vzdělávacími institucemi (učení při práci, pobytu v přírodě, na kulturních akcích apod.).

Celoživotní učení zahrnuje:

- Formální vzdělávání – realizuje se ve vzdělávacích institucích, hlavně školách. Zahrnuje navazující stupně vzdělání, jejichž absolvování je potvrzeno vysvědčením, diplomem apod.
- Neformální vzdělávání – sem patří volnočasové a organizované aktivity pro děti, mládež a dospělé. Podmínkou pro realizaci tohoto druhu vzdělávání je účast odborného učitele či lektora. Nevede k získání kvalifikačního stupně vzdělání.
- Informální učení – je vnímáno jako proces získávání vědomostí, osvojování si dovedností a kompetencí z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině i ve volném čase. Zahrnuje také sebevzdělávání, zde jedinec nemá možnost si ověřit nabyté znalosti. (Rohlíková, Vejvodová, 2012, s. 92 - 93)

Celoživotní učení představuje změnu pojetí tradičního vzdělávání. Zahrnuje všechny možnosti učení v dětství i v dospělosti, v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému i mimo něj. Umožňuje získávat stejné kompetence různými cestami v průběhu života a podporuje pružný přechod mezi vzděláváním a zaměstnáním. (Národní vzdělávací fond, online, cit. 2016-10-05)

Základním předpokladem je vytvořit širokou nabídku vzdělávacích příležitostí a zajistit spravedlivý přístup ke vzdělávání, aby každý měl možnost si najít svou vzdělávací cestu a v průběhu celého života ji podle potřeb rozvíjet a doplňovat. V zájmu celé společnosti je, aby potenciál jedince byl brzy rozpoznán a aby byly vytvořeny nejlepší podmínky pro nejvyšší rozvoj. Cílem je umožnit populaci v průběhu celého života se stát účastníkem vzdělávání, kdykoliv to cítí jako potřebné, s cílem připravit ji na celoživotní učení. (Kotásek a kol., 2001, s. 89)

Vědomosti a dovednosti, kterým se učíme už od dětství v rodině, základní škole, odborné škole nebo na vysoké škole jsou určitě základem, na kterém budeme budovat celý život. Kvalitní základní a další odborné vzdělávání nám má zajistit, že budeme mít k učení kladný postoj, že jej budeme chápat jako nezbytnost, jako nedílnou součást života. (Celoživotní učení – téma naší současnosti, online, cit. 2017-15-02)

Začínající a následující vzdělávání společně tvoří systém celoživotního vzdělávání, který zahrnuje činnosti související se vzděláváním jedince v průběhu života. V dnešní době je dříve používaný název celoživotní vzdělávání postupně nahrazováno termínem celoživotní učení. Idea celoživotního vzdělávání a učení je reakcí na požadavky současné společnosti. Tato společnost je označována jako informační, znalostní, jako společnost vědění, také se vyznačuje novými přístupy k učení a vzdělávání v průběhu lidského života.

Další vzdělávání jako podstatná etapa celoživotního učení se může odehrávat, jak již bylo zmíněno, jako vzdělávání formální, neformální a informální. Zahrnuje také sebevzdělávání, jehož určitou nevýhodou je, že jedinec nemá možnost si ověřit získané znalosti. Pojetí celoživotního učení a změny vzdělávacích strategií představují inovativní a kladnou změnu, a proto se běžně hovoří o celoživotním učení a ne vzdělávání. (Česká andragogická společnost, online, cit. 2017-15-02)

V rámci celoživotního vzdělávání nesmíme zapomínat na další důležitou skupinu a to na seniory. I pro ně je celoživotní vzdělávání zdrojem informací, začlenění do společnosti, zesílení pocitu sebejistoty a dalšího společenského uplatnění. Zcela podporuje zdokonalení kvality života seniorů po všech stránkách i po stránce zdravotní.

Často je celoživotní vzdělávání uskutečňováno formou kombinovaného a distančního studia, které se dá lépe propojit se zaměstnáním a starostmi o rodinu. V současné době jsou v oblibě programy v rámci celoživotního vzdělávání na vysokých školách, které umožní získat osvědčení o ukončení programu v celoživotním vzdělávání, získají znalosti a dovednosti ve zvoleném oboru a v příslušném programu mohou pokračovat ve studiu na vysoké škole. (Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, online, cit. 2017-15-02)

2 ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

*„Zájmové vzdělávání stejně jako neformální vzdělávání tvoří **nedílnou součást procesu celoživotního učení**. Zájmové vzdělávání je právně ukotveno v zákoně č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění a je zde definováno v § 111 jako vzdělávání poskytující účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech. Střediska volného času se dále podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve spolupráci se školami a dalšími institucemi rovněž na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků. Zájmové vzdělávání jednoznačně napomáhá naplňovat vzdělávací cíle stanovené školským zákonem.*

Zájmové vzdělávání neposkytuje stupeň vzdělání, zabývá se však aktivitami potřebnými pro rozvoj osobnosti, kompenzuje jednostrannou zátěž ze školy, zajišťuje duševní hygienu, má funkci výchovnou, vzdělávací, kulturní, preventivní, zdravotní (relaxační a regenerační), sociální a preventivní, rozvíjí schopnosti, znalosti, dovednosti, talent, upevňuje sociální vztahy.“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, online, cit. 2016-11-10)

Odlišnost práce ve školských zařízeních (zájmového vzdělávání, výchovy mimo vyučování) od vzdělávacího procesu ve škole:

- Účast není povinností jako školní docházka, ale je motivována hlavně dobrovolným a relativně samostatným rozhodováním jedince, zařízení nevydává žádná legislativně podložená vysvědčení nebo osvědčení.
- Program a postup činností vychází převážně ze skutečné úrovně zájmů než ze závazných norem pro školní vzdělávání. Je zde dostatečný prostor pro individuální přístup. Pro tato zařízení nejsou stanoveny vzdělávací standardy.
- Časový prostor dává možnosti využití rozmanitých forem a metod práce.
- Činnosti jsou umožněny v různých prostorách, které mohou být snadněji měnitelné a mohou více rozvíjet tvořivost než klasické školní učebny. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 144, 145)

3 ZÁJMOVÁ ČINNOST

Zájmová činnost plní výchovnou i vzdělávací funkci. Některé zájmové činnosti pomáhají jedinci překlenout složité sociální situace úspěchem v různých aktivitách. Kladný výsledek v těchto aktivitách většinou může zvýšit sebevědomí a lepší orientaci v sociálním prostředí.

Zájmová činnost se rozděluje do různých okruhů, které se vzájemně prolínají:

- rukodělné činnosti rozvíjejí hlavně jemnou motoriku a manuální dovednosti, napomáhají osvojit si pracovní postupy a představivost
- technické činnosti navazují na rukodělné činnosti, pěstují konstrukční dovednost, technickou představivost a smysl pro přesnost
- přírodovědná zájmová činnost seznamuje s přírodními vědami, pěstuje kladný vztah k přírodnímu prostředí a dává základy k jeho ochraně
- esteticko-výchovná činnost formuje vztah k estetickým hodnotám, rozvíjí představivost a kreativitu, podporuje emociální složku osobnosti
- tělovýchova a sport přispívají k rozvoji fyzické zdatnosti, mají důležitou roli při sebepoznání, toleranci a smyslu pro fair play
- turistika spojuje poznávací přírodovědnou i společenskou činnost s prvky tělovýchovnými
- společenskovední zájmová činnost rozšiřuje poznatky o společnosti, její historii a tradici, jazykové znalosti
- PC je oblast, která se v dnešní době rozvíjí nejrychleji, vybavuje děti počítačovými dovednostmi, rozvíjí logické myšlení. U této činnosti hrozí více než u ostatních návyk (virtuální droga)“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 169, 170)

Při výběru vhodné zájmové činnosti pomáhají hlavně rodiče, kteří znají své dítě nejlépe. Děti rády vypráví o svých zálibách. Rodiče by měli umět svým dětem naslouchat a dát najevo radost z úspěchů. Citlivý přístup rodičů k aktivitám jejich dětí je velmi důležitý. (Bendl a kol., 2015, s. 131)

Pomocí rozmanitých a zajímavých činností se děti motivují k získávání nových vědomostí, dovedností a návyků a tím i k rozvoji poznávacích procesů a k celoživotnímu vzdělávání. Úspěchy v zájmových činnostech přinášejí pocit radosti, příležitost k sebeuplatnění a vhodnému sebehodnocení. Na základě praktických zkušeností si vytvářejí vlastní názor na život a svět. (Pávková, Hájek, Hofbauer a kol. 2008, s. 40)

Zájmová činnost je podstatná. Pokud si dítě najde zájmy, které ho mohou těšit, možná se ze zájmu stane jeho profese. Koníčky mu budou během života pomáhat překonávat nesnadné životní situace. Pokud dítě vyniká v některé zájmové činnosti, pomůže mu to zvládnout školní neúspěchy a snadněji se začlenit mezi spolužáky. Pro budování zdravé sebeúcty je nezbytný pocit, že je v něčem dítě dobré. Zájmová činnost by měla být protiváhou škole. Mělo by to být něco, co dítě baví a zajímá. Někdy je potřeba dítěti pomoci najít oblast, která ho bude zajímat. (Beníšková, 2007, s. 57, 58)

U školních dětí, zvláště městských, jsou organizované aktivity ve volném čase bezpečný prostředek trávení volného času. K výběru mimoškolních aktivit by se mělo přistupovat uvážlivě. V současné době je tendence dávat děti do zájmových kroužků už v předškolním věku. Zájmové kroužky jsou prospěšné a jejich význam hlavně pro děti školního věku při trávení volného času je nepochybný. V souvislosti s možností být sám sebou můžeme při přílišném „konzumu“ kroužků vnímat nebezpečí, že se dítě nenaučí trávit čas samo se sebou, volnou zábavou. Může mít tak tendence k nezbytnosti zábavy poskytované zvnějšku. Pokud jsou děti ochuzeny o vzory, můžou jim kroužky pomoci. (Hoskovcová, Suchochlebová Ryntová, 2009, s. 102, 103)

4 ŠKOLSKÁ VÝCHOVNÁ ZAŘÍZENÍ PRO ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ A PROVÁDĚCÍ VYHLÁŠKA O ZÁJMOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ

Patří sem zařízení pro zájmové vzdělávání. Jsou to školní družiny, školní kluby a střediska volného času. Tato zařízení se řídí vyhláškou č. 74 / 2005Sb., která v platném znění stanoví podrobnosti o rozsahu a obsahu jejich činností, organizaci a podmínkách provozu, přijímání a úhrady za školské služby. Výrazně přispívají k ochraně před šířením sociálně patologických jevů, mají velký podíl při objevování a podchycování talentu a nadání u dětí a mládeže. Nejsou selektivní, přijímají zájemce bez ohledu na původ, národnost, pohlaví apod. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, online, cit. 2016-11-10)

Školská zařízení pro svou vlastní potřebu zpracovávají plány na školní rok a dále podle charakteru činnosti plány na kratší období. Plány jsou jedním z nástrojů řízení, mají tedy být věcné a jejich plnění kontrolovatelné. Plánují se skutečné akce a činnosti v reálných termínech. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 222)

Školní družina

Školní družina je většinou součástí základních škol. Mohou být i zřízeny jako samostatné zařízení a být součástí více škol. Jsou převážně určeny pro žáky prvního stupně základní školy. V školní družině si mohou děti odpočinout při klidových činnostech i při vhodných zájmových činnostech, ale současně se připravit na vyučování. (Bendl a kol., 2015, s. 134)
Školní družina je podrobněji popsána v kapitole 4.2.

Školní klub

Školní klub je hlavně pro žáky druhého stupně ZŠ a žáky těch ročníků víceletých gymnázií, které odpovídají nejvýše devátému ročníku základní školy. Z provozních důvodů mohou být zařazováni do školních klubů i žáci prvního stupně ZŠ. Školní kluby a školní družiny mohou tvořit jeden organizační komplex a mohou připravovat společné aktivity. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 149)

Docházka do školních klubů je pro žáky dobrovolná. Pokud se žáci přihlásí do některé nabízené zájmové činnosti, vede se evidence docházky a ta je součástí dokumentace.

Ve školních klubech si žáci mohou odpočinout, setkat se se svými vrstevníky, učit se a využívat nabídky zájmových činností. (Bendl a kol., 2015, s. 135)

Středisko volného času

Střediska volného času vznikala v druhé polovině 20. století. Původně se jmenovala Domy dětí a mládeže. Střediska volného času jsou zařízení pro zájmové vzdělávání pro děti, žáky, studenty i dospělé osoby. Je zde poskytována pravidelná zájmová činnost, příležitostné zájmové a rekreační aktivity, táborová činnost. Pracují i s jedinci talentovanými, se specifickými vzdělávacími potřebami i handicapovanými. Pracují zde stálí pedagogové, externisté i dobrovolníci. (Bendl a kol., 2015, s. 136)

Ve střediscích volného času má měsíční plánování akcí formu propagačních letáků. Vedoucí zájmových útvarů ve školních klubech a střediscích volného času zpracovávají roční plány do deníků kroužků. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 223)

Střediska volného času jsou blíže popsána v kapitole 4.1.

Školská výchovná a ubytovací zařízení

Hájek, Pávková a kol. (2011, s. 150) píše že, „*Tato zařízení zajišťují žákům a studentům vzdělávání, sportovní a další zájmové činnosti v době mimo vyučování, celodenní výchovu, stravování a ubytování. Patří sem domovy mládeže, internáty a školy v přírodě.*“

Domov mládeže

Domov mládeže je pro žáky středních škol a pro studenty vyšších odborných škol, kteří by museli dojíždět velkou vzdáleností z domova. Žákům a studentům je poskytováno ubytování, stravování, výchovně vzdělávací činnost, příprava na vyučování i pravidelné zájmové a rekreační činnosti. (Bendl a kol., 2015, s. 137, 138)

Veškeré aktivity jsou předem plánovány. Celoroční plány v domovech mládeže vychovatelé rozpracovávají do měsíčních plánů pro své výchovné skupiny, protože to stanovuje stávající pedagogická dokumentace. Větší domovy mládeže mohou mít rozpracovány i týdenní plány akcí a v nich žáky informují o možnostech volnočasových aktivit jak v domovech mládeže, tak i ve spolupracujících subjektech. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 223)

Pedagogičtí pracovníci a vychovatelé spolu úzce spolupracují. Domovy mládeže působí na žáky a studenty výchovně a částečně zastupují rodinu. (Dvořáček, 2014, s. 241)

Internáty

Internáty jsou určeny pro děti předškolního věku a žákům základních a středních škol se zdravotním postižením. Kromě ubytování, stravování a výchovně vzdělávací činnosti zajišťují pro děti speciální pedagogickou podporu a mohou zajistit léčebně preventivní a rehabilitační péči. Pracují zde vychovatelé a vychovatelé speciální pedagogové. (Bendl a kol., 2015, s. 139, 140)

Školy v přírodě

Škola v přírodě je školské výchovně-vzdělávací a ubytovací zařízení. Plní také funkci zdravotní, a to pobytem ve zdravotně vhodném prostředí, pobytem a pohybem venku, dodržováním osobní hygieny. Děti se učí samostatnosti, přátelství i řešit různé konfliktní situace. Pobyt na škole v přírodě může pomáhat k prevenci sociálně patologických jevů, jako je: šikana a agresivita. Pedagogové a vychovatelé zde mohou poznávat děti v jiném prostředí a bez působení rodiny. (Bendl a kol., 2015, s. 140, 141)

Školská zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu

Do těchto zařízení řadíme dětské domovy, dětské domovy se školou, diagnostické ústavy a výchovné ústavy.

- Ústavní výchova je nařízena soudem, jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena a pokud rodina neplní svou funkci.
- Ochranná výchova je soudem uložena, pokud dítě vykonalo čin, jenž by mohl být uznán při trestní odpovědnosti dítěte za čin trestní – tedy pro závažné poruchy chování.
- Předběžné opatření je okamžité opatření soudu, ocitne-li se dítě bez náležité péče nebo je jeho život ohrožen. (Bendl a kol., 2015, s. 142)

Diagnostické ústavy

Do diagnostického ústavu se zařazují děti, které z různých závažných důvodů nemohou ve své rodině vyrůstat. Pobyt zde může trvat 8 týdnů a v průběhu této doby plní funkci diagnostickou, výchovně - vzdělávací, zdravotní a sociální. Výchovné působení diagnostického ústavu je snaha o rozumné využívání volného času a podpora zájmu dětí.

Na základě diagnózy rozhoduje o umístění dítěte do dalšího zařízení. (Bendl a kol., 2015, s. 142, 143)

Dětské domovy

Dětské domovy patří mezi školská zařízení. Pečují o děti, o které se jejich rodiče nemohou nebo nechtějí starat. Zde se umisťují děti od 3 – 18 (19) let, nejvýše do 26 let do ukončení studia. Děti docházejí do mateřských, základních, středních a praktických škol společně s dětmi, které vychovávají rodiče. Dětský domov plní funkci výchovně – vzdělávací, sociální, preventivní a zdravotní. Je zde dětem poskytován prostor na odpočinek, rekreaci, pohyb a hlavně pro rozvoj jejich zájmů. (Bendl a kol., 2015, s. 143)

Dětské domovy se školou

Dětské domovy se školou jsou určeny hlavně pro děti se závažnými poruchami chování, mentální retardací nebo s duševními poruchami. Děti jsou zde umisťovány od 6let do ukončení povinné školní docházky. Výchovně – vzdělávací činnost má podobný obsah jako v dětském domově. (Bendl a kol., 2015, s. 144)

Výchovné ústavy

Výchovný ústav pečuje o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u kterých byla nařízena ústavní výchova nebo ochranná výchova k dětem. Plní úkoly výchovné, vzdělávací, léčebné a sociální. (Slomek, 2010, s. 48)

Péči o děti v tomto zařízení zajišťují pedagogové, vychovatelé, speciální pedagogové – etoped i psycholog a sociální pracovník. (Bendl a kol., 2015, s. 144)

Zájmová činnost organizovaná dalšími institucemi a nevládními organizacemi

Příklad zájmově zaměřené organizace s výrazně „školským“ charakterem je Základní umělecká škola. Posláním je poskytovat zájemcům, kteří mají potřebné předpoklady ke studiu uměleckých oborů, základy odborného vzdělání a vychovat jedince, kteří se mohou později ve svém oboru uplatnit. (Dvořáček, 2014, s. 242)

Mezi další subjekty, které pracují s dětmi a mládeží, patří organizace dětí a mládeže, občanská sdružení – Junák, Pionýr, Duha, Sokol a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež – mají hlavně sociální poslání. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 152)

Střediska volného času a školní družina jsou kapitoly, kterým se ve své práci budu věnovat podrobněji. Domnívám se, že tato zařízení budou dětmi nejvíce využívána k jejich zájmové činnosti a budou mít největší podíl na výzkumném šetření v empirické části mé práce.

4.1 STŘEDISKA VOLNÉHO ČASU

Předchůdci středisek volného času byly Domy pionýrů a mládeže. Ty byly u nás zakládány v druhé polovině 20. století. První toto zařízení vzniklo v Brně v roce 1949. V roce 1960 se tato zařízení stala součástí vzdělávací soustavy. Název Domy pionýrů a mládeže vznikl nejspíše tak, že organizovanost dětí v pionýrské organizaci byla tehdy vysoká.

Středisko volného času má dva typy, které se zabývají zájmovým vzděláváním:

- dům dětí a mládeže, nabízí různé druhy zájmových činností
- stanice zájmových činností, zaměřuje se na jednu zájmovou oblast

(Bendl a kol., 2015, s. 136, 137)

Střediska volného času jsou školským zařízením. Děti, žáky, studenty, mládež i dospělé podporují a vedou k rozvoji osobnosti, rozvoji klíčových a odborných kompetencí, hlavně smysluplnému využívání volného času v bezpečném prostředí a odborníky.

Střediska volného času také poskytují metodickou, odbornou, popřípadě materiální pomoc účastníkům zájmového vzdělávání, eventuálně školám a školským zařízením. Střediska nabízejí aktivní využití volného času během celého školního roku, a to pro všechny věkové skupiny. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, online cit. 2016-11-22)

Střediska nabízejí zájmové vzdělávání různými formami:

- **Zájmová činnost příležitostná** – je organizovaná nebo řízená pedagogem a je časově vymezena. Patří sem například soutěže, výlety, exkurze, divadelní představení, přednášky, ale také jednotlivé akce příměstských táborů v době prázdnin.
- **Pravidelná zájmová činnost** – je organizována v zájmových útvech, což je vyšší označení pro kroužky, oddíly, kluby a kurzy. Účastníci sem dochází pravidelně.
- **Táborová činnost** – je organizovaná činnost, která je nejvíce využívána v době prázdnin. Tábory mají většinou formu rekreační nebo odborného soustředění.

- **Osvětová činnost** – může poskytovat odbornou pomoc formou přednášek, seminářů, školení, kurzů, vydáváním metodických materiálů. Může také shromažďovat a poskytovat informace, které vedou k prevenci sociálně patologických jevů.
- **Individuální práce** s účastníky vedoucí k rozvoji nadání – vytváří speciální útvary pro talentované jedince, individuální práce mimo zájmové útvary (konzultace, práce v odborných učebnách).
- **Nabídka otevřených spontánních aktivit** – je průběžná nabídka činností. Je využívána individuálně nebo ve skupinkách a není organizovaná. Patří sem například čítárny, herny, počítačové pracovny a různá sportovní hřiště. Pedagog zde zajišťuje pouze bezpečnost nebo vystupuje jako rádce.
- **Organizace soutěží a přehlídek** vyhlašovaných nebo spoluvyhlašovaných MŠMT ČR – podíl středisek závisí v přípravě, propagaci, zabezpečení průběhu, vyhodnocení a zveřejnění výsledků. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 144 - 146)

„Ve školním roce 2014/15 existovalo 312 středisek volného času. Tato zařízení navštěvovalo 272 744 účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (74,1 %) a děti (13,5 %). Počet účastníků každoročně roste, během posledních pěti let se zvýšil o 7,7 %“. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, online cit. 2016-11-22)

4.2 ŠKOLNÍ DRUŽINY

Výchova mimo vyučování dětí má u nás dlouholetou tradici. Děti z dobře situovaných rodin měly péči soukromých pedagogů, kteří u nich rozvíjeli tanec, zpěv, ruční práce, sport, cizí jazyky i společenské chování, v chudších rodinách děti od útlého věku pomáhaly svým rodičům při pracovních povinnostech.

Již od 18. století se vlastenečtí učitelé věnovali ve svém volném čase výchově dětí po vyučování. Zaměřovali se na oblasti opomíjené ve školských dokumentech, tj. přírodní vědy, zeměpis, dějepis, hudební výchovu a zdravotědu. Koncem 19. století se objevují snahy o instituce, které pečují hlavně o chudé a školou povinné děti.

V roce 1885 byl zřízen v Praze na Vyšehradě první útulek určený dětem, o které se nemohli starat rodiče nemocní nebo pracovní vyčerpání a postupně vznikaly útulky v dalších obcích.

Od roku 1931 se začal užívat termín družiny. Družiny nebyly součástí škol, ale mimoškolní instituce, jejich zřizování záleželo na rozhodnutí představitelů měst. Školský zákon z roku 1960 ustanovil školní družiny pro děti mladšího školního věku, o děti 6. - 9. ročníku se staraly školní kluby.

Byly ustanoveny i školy s celodenní výchovnou péčí, o kterých byly vedeny prudké diskuze a ve 2. polovině 60. let byly zrušeny. Další školské zákony a dokumenty MŠMT ze sedmdesátých, osmdesátých a devadesátých let nepřinesly výraznější koncepční změny, pouze příslušné směrnice a vyhlášky stále více zdůrazňovaly specifický charakter výchovy probíhající ve školních družinách.

Den dítěte má tři časové úseky. První úsek – doba pracovní (to je doba, kterou dítě tráví ve škole při vyučování a přípravou na vyučování). Druhý úsek – doba mimopracovní (je doba, kterou dítě využije na regeneraci sil a nezbytné životní úkony – jídlo, spánek, hygiena). Třetí časový úsek – doba volného času (dítě se může věnovat svým činnostem podle své volby, zájmové kroužky či školní družina).

Zájmové vzdělávání ve školní družině má zaručit odborné pedagogické vedení při činnostech ve volném čase a podporovat individuální rozvoj dítěte. Školní družina nabízí ve vyhovujícím prostředí zajímavé, podnětné a obsahově zajímavé činnosti. Družina skýtá bezpečné prostředí z hlediska fyzického, emocionálního a sociálního. Slouží k výchově, vzdělávání a rekreaci žáků. (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 15 - 17)

Činnost školní družiny navazuje svým osobitým způsobem na vzdělávací činnost základní školy. Tyto procesy se vzájemně doplňují. Činnosti se mohou měnit podle aktuální situace, vychovatelé mohou reagovat na měnící se vnější podmínky i na přání dětí. (Bendl a kol., 2015, s. 134)

Činnosti odpočinkové – mají odstranit únavu. Mohou to být činnosti, které jsou před vyučováním, po obědě nebo podle potřeby během dne. Tuto funkci mohou plnit stolní či společenské hry, poslech předčítání apod.

Rekreační činnosti – slouží k regeneraci sil, obsahují obtížnější pohybové, sportovní, turistické nebo manuální činnosti. Tyto činnosti jsou uskutečňovány hlavně venku, mohou být více spontánní i organizované.

Zájmové činnosti – rozvíjejí osobnost dítěte. Poskytují dětem seberealizaci, rozvoj jejich dovedností a další poznávání. Aktivní činnosti vycházejí ze zájmu dětí a pomáhají zahánět pocit nudy.

Příprava na vyučování – probíhá spíše v pozdějších odpoledních hodinách, kdy je menší počet dětí v družině. Zábavné procvičování učiva formou didaktických her, soutěží. Při vypracovávání domácích úkolů hrají důležitou roli:

- požadavky rodičů
- požadavky učitelů
- doba pobytu dítěte ve školní družině
- prostory a vybavení školní družiny
- počty dětí v odděleních, organizace a provoz školní družiny
- individuální zvláštnosti dětí

Důležitou součástí práce ve školní družině není školní zdatnost žáka, ale hlavně hodnota jeho sociálních vztahů k vrstevníkům. Některé děti nemají osvojené vhodné způsoby sociálního chování, mohou pak chybně reagovat na každodenní situace:

- a) dítě nemusí přesně vědět, co vhodné chování je
- b) dítě nemá dostatek předchozích sociálních zkušeností
- c) vhodné projevy sociální komunikace mohou být částečně oslabeny současným emočním stavem dítěte (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 84)

Školní družina patří mezi výchovné zařízení a má své specifické funkce. V současné době se za prioritní považuje **funkce výchovně – vzdělávací**. Na ni je kladen velký důraz. Spočívá v záměrném a cílevědomém formování osobnosti pomocí vhodně volených pedagogických prostředků. Působí na složky osobnosti, tělesnou, psychickou i sociální.

Další významná funkce je **funkce zdravotní**. Dobrý zdravotní stav můžeme podpořit rozličnými způsoby. Uzpůsobovat režim dne tak, aby vyhovoval zvláštnostem každého jedince. Pohybové aktivity, nejlépe na zdravém vzduchu, zdravé stravování a upevňování stravovacích návyků, upevňování hygienických návyků, dodržování zásad bezpečnosti práce.

Sociální funkce je nejčastěji chápána jako péče o děti, zajištění jejich bezpečnosti, když skončilo vyučování a rodiče dětí jsou v zaměstnání. Tato funkce má i jiné pojetí, jedinec se dostává do různých druhů sociálního prostředí. Mohou navazovat nové sociální vztahy,

hlavně s lidmi, kteří mají stejné nebo podobné zájmy. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 72, 73, 74)

Hlavním faktorem školní družiny jsou děti a vychovatelka, ale pro úspěšnost působení musí zařízení volit nejenom vhodné činnosti, ale mít i přiměřené prostředí. Školní družina využívá pro svou činnost své prostory zařízené jako herny, které svým uspořádáním a vybavením odpovídají potřebám dětí mladšího školního věku. Prostor by měl být členitý, aby navozoval pocit bezpečí a radosti, dával možnost k odpočinku a umožňoval soukromí i činnosti ve skupinkách. (Hájek, Pávková a kolektiv, 2011, s. 41) Školní družina pro své zájmové činnosti také využívá další prostory školy – tělocvičny, hřiště, kuchyňky apod.

Ve vybavení školní družiny jsou stavebnice a stolní hry. Pro tělovýchovné a sportovní aktivity venku je k dispozici sportovní náčiní – např. švihadla a míče, pro cvičení v místnosti kroužky, podložky. Pro výtvarné činnosti je ve vybavení tabule na kreslení a křídly, podle finančních možností čtvrtky, barevné papíry, sady štětců, lepidla, nůžky, které mají z bezpečnostních důvodů zaoblené hrany. Pro rozvoj čtenářských dovedností a pěstování čtenářských návyků má školní družina knihy a dětské časopisy. Většina místností bývá vybavena televizory a další audiovizuální technikou. Nově jsou do družin instalovány počítače, které slouží ke hrám rozvíjející představivost, pohotovost, ale i další intelektuální vlastnosti a dovednosti, k dispozici je množství programů s didaktickými hrami. (Hájek, Pávková a kolektiv, 2011, s. 43)

Školní družina jako školské zařízení má podle školského zákona (§ 28) povinnost vést pedagogickou dokumentaci o své činnosti, a to zejména:

- rozhodnutí o zápisu do školského rejstříku (zpravidla je ŠD zahrnuta do zápisu o školském subjektu, při němž pracuje)
- evidenci žáků – školní matriku, která obsahuje: jméno, příjmení, rodné číslo, státní občanství a místo trvalého pobytu, datum zahájení a ukončení zájmového vzdělávání, údaje o zdravotní způsobilosti, popř. o zdravotním postižení, jméno a příjmení zákonného zástupce, místo trvalého pobytu a adresu pro doručování písemností, telefonické spojení
- doklady o přijetí žáků
- školní vzdělávací program ŠD
- vnitřní řád školní družiny a rozvrh provozu
- knihu úrazů (je možné vést v rámci školy)

Dokumentace školních družin by měla být uložena po stanovenou dobu a podléhá skartačnímu řádu. Způsob evidence žáků určuje ředitel vnitřními dokumenty. (Hájek, Pávková a kolektiv, 2011, s. 45)

Podle §30 školského zákona vydává ředitel vnitřní řád školní družiny, který stanoví provoz družiny a jeho podmínky. Má hlavně obsahovat:

- *podrobnosti k výkonu práv a povinností žáků a jejich zákonných zástupců*
- *provoz a vnitřní režim školní družiny*
- *podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, ochrany před sociálně patologickými jevy*
- *podmínky zacházení s majetkem školského zařízení*

Vnitřní řád školní družiny má vycházet z místních podmínek, má vhodně reagovat na provoz zařízení, na zájmovou činnost organizovanou školou, na dopravní dostupnost školy a dopravní spojení pro žáky, kteří dojíždějí. Řád je závazný pro pedagogické pracovníky a má informativní funkci pro rodiče žáků, má být jasný stručný a obecně srozumitelný. S řádem školní družiny musí být prokazatelně seznámeny vychovatelky a zákonní zástupci žáků.

Základní okruhy řádu školní družiny:

- provozní doba školní družiny – stanovuje ředitel v souladu s potřebami zákonných zástupců, kdy začíná a kdy končí provoz školní družiny
- komu je určena školní družina – především žákům prvního stupně ZŠ, pokud zájem pravidelně převyšuje kapacitu školní družiny mohou být zveřejněna kritéria přijímání dalších žáků
- užívané místnosti – hlavní lokalizace školní družiny (vlastní klubovny či které třídy základní školy družina užívá pro ranní, odpolední a koncovou družinu)
- přihlašování dětí do školní družiny – způsob přihlášení, odhlášení či zdůvodňování nepřítomnosti žáka ve ŠD, umístění dítěte do školní družiny není nárokové, rozhoduje o něm ředitel školy bez správního řízení, pokud bude dítě ze školní družiny vylučovat, musí postupovat jako při správním řízení
- práva žáků – hlavně účastnit se akcí pořádaných školní družinou, využívat zařízení a prostory pro žáky ve ŠD, práva zákonných zástupců – zejména být informováni o činnosti dětí ve ŠD, vznášet připomínky a návrhy k činnosti, účastnit se akcí pro rodiče

- povinnosti zákonných zástupců – řádně a pravdivě vyplnit přihlášku a včas sdělovat změny v údajích, seznámit se s vnitřním řádem družiny a respektovat jej, zdůvodňovat nepřítomnost žáka v družině, včas uhrazovat úplatu za pobyt v družině, vyzvedávat dítě ve stanovené době
- ustanovení o platbách zákonných zástupců za pobyt dítěte, způsob uhrazování plateb
- podmínky docházky do ŠD, podmínky a doba odchodu či vyzvedávání žáka
- přechod žáků z vyučování do školní družiny a odpovědnost za žáky v této době – bezpečnost při předávání dětí z ranní družiny do vyučování, odpovědnost za děti po skončení vyučování a o předávání dětí do zájmových aktivit pořádaných školou – zde je důležité přímo v řádu definovat, protože právě při předávání žáků k řadě úrazů dětí
- zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ve ŠD – vychovatelka při činnostech odpovídá za bezpečnost žáků ve svém oddělení, pokud specifika činnosti vyžadují, či při užívání hromadné dopravy nebo při větším počtu dětí, určuje ředitel další dospělou osobu k doзору
- zajištění pitného režimu – jestli si nosí děti nápoje s sebou, či je přenášen ze školní jídelny, nebo mají k dispozici nápojový automat
- spolupráce s rodiči – vychovatelky by si měly po dohodě s vedením školy a rodiči určit relativně pevnou dobu pro činnost, která nebude rušena odchody dětí, rodiče zpravidla chápou, že soustavnější výchovná a zájmová činnost potřebuje nerušený čas
- postup vychovatelky školní družiny při nevyzvednutí žáka do stanovené doby – stanovení postupu vychovatelky, když zákonní zástupci, nevyzvednou dítě do konce provozu školní družiny, způsob informování ředitele školy nebo jeho zástupce, stanovení doby čekání, opatření k zajištění bezpečnosti dítěte, určení záchytného pracoviště, je užitečné, aby rodiče uváděli náhradní kontakt např. prarodiče, sousedy, se kterými samozřejmě tuto eventualitu prodiskutují
- režim školní družiny (může být přílohou řádu) – může se měnit podle ročních období, měl by splňovat psychohygienické potřeby biorytmu dětí, měla by být určena závazná doba, kdy děti ze školní družiny odcházejí či kdy jsou vyzvedávány, v režimu by měla být základní organizace docházky na oběd do školní jídelny
- dočasné zařazování žáků do školní družiny, kteří nejsou přihlášení – např. při odpadnutí výuky, při dělených hodinách
- provoz školní družiny o prázdninách – provozní doba, podmínky a platba (Hájek, Pávková a kolektiv, 2011, s. 46, 47, 48, 49)

K důležitým dokumentům ve školní družině patří roční plán školní družiny. Bývá obvykle zahrnutý v plánu činnosti školy, s ním tvoří jeden celek. Týdenní skladba zaměstnání je celkově stanovena v pedagogické dokumentaci. Krátkodobé plány vypracovávají vychovatelky pro svá oddělení často za účasti dětí. Podíl na plánování akcí je pro žáky výrazným motivačním prvkem. Týdenní plány mají informovat děti a hlavně rodiče o konkrétních akcích, proto mají být vyvěšeny na přístupném místě pro děti i pro jejich rodiče. Kontrola plnění stanovených úkolů a plánování činností je prováděna příslušným vedoucím. Forma kontroly není stanovena, měla by být prokazatelná např. hospitačními záznamy, zápisy výchovně vzdělávací práce nebo formou zápisu z projednávání závěrů kontrol na poradách. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 222, 223)

4.3 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM S VAZBOU NA RVP

Každé školské zařízení pro zájmové vzdělávání má v souladu s § 5 odst. 2 školského zákona zpracován svůj školní vzdělávací program. Ten má přímou vazbu na rámcové vzdělávací programy – pro předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, pro gymnázia, střední odborné školy atd. Prostřednictvím školních vzdělávacích programů pomáhá naplňovat vzdělávací cíle stanovené rámcovými vzdělávacími programy. Hlavně rámcově vzdělávací program na základní vzdělávání, všemi formami zájmového vzdělávání (pravidelnou výchovnou a vzdělávací činností, příležitostnou, tematickou rekreační, táborovou, osvětovou činností, otevřenou nabídkou spontánních činností).

Odbor pro mládež MŠMT ve spolupráci s Národním institutem dětí a mládeže zpracoval Metodiku pro podporu tvorby školního vzdělávacího programu ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, která má ulehčit školským zařízením přípravu školního vzdělávacího programu, protože pro zájmové vzdělávání není vydán rámcový vzdělávací program. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, online, cit. 2016-11-10)

Školská zařízení pro zájmové vzdělávání si musí svůj školní vzdělávací program vytvářet podle vlastních konkrétních podmínek. Musí hlavně obsahovat: konkrétní cíle vzdělávání, obsah a formy, časový plán, popis materiálních, ekonomických a personálních podmínek, bezpečnost a ochranu zdraví. Neměla by být opomenuta část, která se vztahuje k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

Při strukturování činností ve školní družině a stanovování dílčích cílů je žádoucí vycházet z aktuálně stanovených typů učení, podle Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu – UNESCO:

- učit se znát – získávat vědomosti, učit se objevovat věci a analyzovat je, přizpůsobovat se situacím a řešit problém
- učit se, „jak na to“ – získávání osobních dovedností (komunikace, týmová práce a praktické dovednosti)
- učit se žít společně – rozvíjet porozumění s jinými lidmi, poznání, že všichni máme své povinnosti a práva, chovat se k ostatním tak, jak chceme, aby se ostatní chovali k nám, pracovat a řešit problémy společně
- učit se být – rozvíjet vnitřní hodnoty ve shodě s tím, co považujeme za správné (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 51)

Klíčové kompetence prostupují činnostmi zájmového vzdělávání během kompletní docházky do školní družiny.

Činnost školní družiny by měla směřovat k získávání určitých kompetencí. Pojem kompetence se definuje jako souhrn schopností a znalostí a s nimi souvisejících postojů i hodnotových orientací, které jsou předpokladem k výkonu činností. Inspirací pro vytyčení kompetencí účastníků školní družiny mohou být zčásti formulace klíčových kompetencí žáků v programech základního vzdělávání. (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 11,12)

Hájek, Pávková a kol. (2011, s. 12, 13) uvádí kompetence, které mohou být podnětem pro stanovení kompetencí pro činnosti ve školní družině. Školní družina na tyto kompetence navazuje a dále rozvíjí:

1. Kompetence k učení
2. Kompetence k řešení problému
3. Kompetence komunikativní
4. Kompetence sociální a personální
5. Kompetence občanská
6. Kompetence k trávení volného času

1. Kompetence k učení:

žák se rád učí, dokončí svou práci, umí zhodnotit své výkony, učí se spontánně i vědomě, klade si otázky a hledá odpovědi, samostatně pozoruje a experimentuje, získané poznatky dává do souvislostí, své zkušenosti uplatňuje v praktických situacích a učení

2. Kompetence k řešení problému:

žák si všímá okolního dění i problému, pochopí a přemýšlí o problému, promyslí a plánuje řešení problému, ověřuje prakticky správné řešení problému, rozlišuje správné a špatné řešení, svá rozhodnutí dokáže obhájit, dokončuje svou činnost

3. Kompetence komunikativní:

žák ovládá řeč i mimoslovní komunikaci, vyjadřuje správně formulovanými větami své myšlenky, otázky i odpovědi, komunikuje bez nesmělosti se svými vrstevníky a dospělými, nezapomíná naslouchat druhým, využívá komunikační a informační zdroje, komunikace je kultivovaná.

4. Kompetence sociální a personální:

žák se učí plánovat, organizovat, řídit a hodnotit, k povinnostem přistupuje odpovědně, projevuje citlivost a ohleduplnost, rozpozná vhodné a nevhodné chování, ve skupině spolupracuje a respektuje druhé, je tolerantní k jiným, ovládá své chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty

5. Kompetence občanská:

žák si uvědomuje svá práva a povinnosti, ale také práva druhých, všímá si a vnímá nespravedlnost, agresivitu, šikanu a dokáže se jim bránit, dbá na osobní bezpečí a zdraví své i těch ostatních, respektuje sociokulturní prostředí, které je formováno tradičními hodnotami národa, etnika a profesní či sociální skupiny, respektuje kulturní dědictví, tradice a požadavky na kvalitní životní prostředí

6. Kompetence k trávení volného času:

je zcela specifická pro zájmové vzdělávání, žák se orientuje, jak nejlépe trávit svůj volný čas, umí si vybrat zájmové činnosti dle svých dispozic, rozvíjí své zájmy individuálně i ve skupinách, nevhodným nabídkám se umí postavit negativně

Obsah vzdělávacího programu pro školní družiny bude pravděpodobně vycházet z oblasti „Člověk a jeho svět“, která je stanovena jen pro první stupeň ZŠ. Činnosti školní družiny se plánují podle těchto témat:

- **Místo, kde žijeme** – tento okruh zařazuje poznávání nejbližšího okolí, život v rodině, ve škole, ve společnosti a v obci. Možné jsou tematické vycházky do okolí školy, které jsou důležité i pro dopravní výchovu.
- **Lidé kolem nás** – zde si žáci osvojují zásady správného chování a jednání, dokážou chápat význam tolerance, empatie a úcty, seznamují se s primárními právy a povinnostmi.
- **Lidé a čas** – žáci poznávají, jak a proč se mění čas, jak různé události postupují v čase. Učí se, jak vhodně trávit svůj volný čas.
- **Rozmanitosti přírody** – žáci se seznamují s rozmanitostí a proměnlivostí přírody. Námětové vycházky a pozorování změn v přírodě jsou inspirací k výtvarnému vyjádření či didaktickým hrám.
- **Člověk a jeho zdraví** – v této oblasti poznávají žáci hlavně sami sebe, získávají rady o prevenci, zdraví a nemocech. Učí se jak předcházet úrazům, nacvičují jednoduché ošetření drobného poranění, dbaní na bezpečnost, vyhledávání pomoci nebo telefonického volání na tísňové linky. (Hájek, Pávková, 2011, s. 54)

Školní vzdělávací program je závazný a veřejně přístupný dokument, který má pedagogy inspirovat a pomáhat při jejich práci. Plánované činnosti a následující aktivity musí být reálné, abychom si neurčili to, co nelze splnit nebo co by neodpovídalo faktickému a deklarovanému poslání školského zařízení. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 164)

Podněcování vlastních prožitků a podpora herní činnosti u dětí je velice podstatná. Každý pedagogický pracovník se podílí na formování osobnosti jedince, je to duševně velmi náročná profese.

5 CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH OBDOBÍ

Dítě předškolního věku (3 – 6 let) má častou potřebu pohybu, kterou uspokojuje při svých hrách. Dítě je však v tomto věku snadno unavitelné, je proto důležité často zařazovat odpočinek. Pro většinu dětí tohoto období znamená první setkání s mateřskou školou, svými vrstevníky a autoritou. První opravdová přátelství vznikají až ke konci období. V šestém roce života bývá většina dětí připravena na vstup do školy. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 86, 87, 88)

Dítě mladšího školního věku (6 – 11 let) má velkou šíři zájmů, ty se často mění a jsou povrchní. Nejčastější podněty jednání dětí jsou jejich zájmy a potřeby. Pro následující zdravý vývoj dítěte jsou velmi důležité kladné citové vztahy. Na tomto základě se utváří vztah k objektivní skutečnosti a charakterové vlastnosti. U osobnosti dítěte mladšího školního věku je nutno brát na zřetel, že vlastnosti se teprve vyvíjejí, nejsou hotové a nelze je chápat jako trvalou, neměnnou charakteristiku dítěte.

Nejvýznamnější činností dítěte mladšího školního věku je učení, to uspokojuje dětskou zvědavost, která je typická pro toto období. (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 30) Hra v tomto věku má značný význam, je však realističtější, promyšlenější, složitější a plánovitější. Přibývá her s pravidly, více si hrají ve skupinách a při hře spolupracují. Hlavně pohybové hry mají v tomto věku účel jako vyrovnání duševní práce a dlouhého sezení při vyučování. Práce v tomto období může mít podobu sebeobsluhy, pomoci svému kamarádovi i práce pro dětský kolektiv. Tyto činnosti vedou k formování kladných morálních vlastností dítěte. Spontánní kresba úzce souvisí s psychikou dítěte, projevuje se v ní míra intelektuálního vývoje i postoje dítěte k okolí a hlavně citové vztahy. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 92)

V mladším školním věku převládají kladné city. Pokud dítě vyrůstá v harmonickém prostředí, zpravidla nedochází k závažnějším psychickým konfliktům. Z negativních citů je nejčastější strach, jeho příčinou mohou být obavy i situace, které si dítě vytváří ve své fantazii. Děti mají malou schopnost vžít se do pocitů druhých, mohou se jevit jako lhostejné. Převážně v druhém období, po osmém roce, se rozvíjejí vyšší intelektuální, estetické a morální city. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 90)

Dítě středního školního věku (11 – 15 let) toto období je typické období pohlavního zrání. Pro vychovatele je to období velmi obtížné a potřebuje obrovské pedagogické umění. Při rozhovoru je vhodné volit přátelské a klidné prostředí, jedině tak se může docílit lepších výsledků. V období dospívání je charakteristické střídání nálad, kolísání citů i sklon k romantice a sentimentalitě. V přístupu k dospělým je výrazné zvýšení kritičnosti, hlavně k rodičům, učitelům a vychovatelům. V tomto období dochází k rozvoji poznávacích procesů, dítě má již větší schopnost soustředění a větší stálost. V době dospívání si jedinec začíná vytvářet životní plány, postoje, názory, vybírá si ideály pro svůj život. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 94, 97, 98, 100)

Starší školní věk (15 – 20 let) se označuje jako pubescence a adolescence. V tomto věkovém stadiu je zdatná záliba v diskutování při řešení jak teoretických problémů, tak i v běžných životních situacích. Projevy samostatného uvažování, rozumové aktivity je potřebné výchovou podporovat. V současné době jsou děti a mládež vedeny k projevování vlastních názorů a své názory obhajovat. Podstatnou roli v životě mládeže hraje přátelství a láska.

Některá přátelství, která se v této době uzavřela, přetrvávají až do dospělosti. Zájmy mládeže staršího školního věku se ustalují, postupují v zájmové činnosti systematicky, až s vědeckým zaujetím. Mezi nejčastější zájmové okruhy mládeže patří technika, sport, přírodověda, turistika, různé druhy umění, malé rukodělné činnosti. Ne všichni jedinci docílí nejvyšší úrovně rozvoje intelektuálních schopností. Je to dáno vrozenými předpoklady, vlivem výchovy, způsobem výuky a působením prostředí, kterým byl jedinec obklopen. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 103, 104, 108, 109)

Současná mladá generace je nastavena poměrně jednoznačně, preferuje vlastní ego, sebe sama - avšak zejména smyslově. Média ve stále větší míře vtiskávají do myslí a vědomí lidí obsahy, které jen částečně odrážejí či vůbec neodrážejí realitu normálního světa a ve stále větší míře produkují mediální a virtuální realitu. Smysl médií pro mládež dokládá i to, že třetinu svého života tráví s někým s médií. Jedním z důsledků této reality je, že virtuální a mediální realita vytlačuje z životního pole vitální složku. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 49, 50)

Období dospělosti (od 20 let) je dlouhé životní období. V průběhu let dochází k významným změnám v oblasti sociálního vývoje.

- mladší dospělost (20 – 30 let) většina má ukončenou nebo dokončuje profesní přípravu, začínají budovat svou kariéru, navazují partnerské vztahy a zakládají rodiny, volného času mají méně, toto období je velmi významné, utváří a ustaluje se životní styl člověka
- střední dospělost (30 – 45 let) v povolání jedinec většinou dosáhne vrcholu svých možností, partnerské vztahy se mění, děti dospívají, v tomto období je velkou pomocí, pokud má člověk své záliby a osobní zájmy, zájmové činnosti dávají pocit uspokojení, možnost stýkat se s lidmi, navazovat nové sociální vztahy a relaxovat
- období pozdní dospělosti (45 – 65 let) přináší množství změn, fyzická, intelektuální i psychická zdatnost se zhoršují, blížící se důchod může přinášet obavy, vyplnění volného času se ukazuje jako vážný problém, ve výhodě jsou ti, co měli v mládí své záliby a koníčky a zachovali si je až do této doby
- období stáří (nad 65 let) zařadit člověka do této kategorie je obtížné, život se prodlužuje, díky lékařské péči a správnému životnímu stylu je možné prodloužit i dobu aktivity a dobré psychické i fyzické zdatnosti, v tomto věku mají lidé odlišné postavení, někteří vykonávají důležité funkce, někteří ukončili profesní kariéru, u mnohých došlo ke zhoršení ekonomické situace a ta vede k obavám z hmotného strádání, volný čas se stává významný, nabídky pro využití volného času poskytují občanská sdružení, zařízení pro místní kulturu, cestovní kanceláře, školy a některá školská zařízení, rozhlas a televize, někteří staří lidé využijí možnosti pokračovat v celoživotním vzdělávání (univerzita třetího věku, univerzita volného času, krátkodobé vzdělávací akce), oblast sociálních služeb (domovy pro seniory, kluby důchodců). (Hájek, Hofbauer, Pávková a kol., 2011, s. 113, 114)

6 KVALIFIKOVANÝ PEDAGOGICKÝ PRACOVNÍK – VYCHOVATEL

„Ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání pracují kvalifikovaní pedagogičtí pracovníci dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících v platném znění a o změně některých zákonů (vychovatelé, učitelé, pedagogové volného času), což je garancí kvality a odbornosti vzdělávání v oblasti volného času.“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, online, cit. 2016-11-10)

Hájek, Hofbauer, Pávková (2011, s. 137, 138) uvádí:

„Způsoby profesní přípravy pedagogů volného času a vychovatelů

- *vysokoškolským studiem uvedených oborů podle zákona o pedagogických pracovnících nebo studiem sociální pedagogiky*
- *vysokoškolským studiem učitelství*
- *studiem na vyšší odborné škole se zaměřením na pedagogiku volného času*
- *studiem na střední škole ukončeným maturitou (střední pedagogické školy)*
- *studiem na střední škole ukončeným maturitou, vyšší odborné škole nebo vysoké škole nepedagogického zaměření doplněné vzděláním v programu celoživotního vzdělávání se zaměřením na uvedené obory“*

Vychovatel ve své práci není vázán osnovami, při plánování výchovně-vzdělávací činnosti vychází z potřeb a přání dětí či mládeže, vhodně a nenásilně na ně působí. Stává se pro děti rádcem a přítelem, který spíše doporučuje, usměrňuje a podněcuje. (Pávková, Hájek, Hofbauer a kol., 2008, s. 58)

Vychovatel by měl být dobrý člověk, měly by převládat kladné charakterové vlastnosti, spravedlnost, pracovitost a sebeovládání. Měl by mít dostatečné vědomosti, dovednosti a návyky, příslušné schopnosti, tvořivost. Každý člověk i pedagog má silné i slabé stránky. Je však důležité, aby si je uvědomoval, byl s nimi schopen pracovat a zdokonaloval se. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011)

Vlastnosti vychovatele:

- schopnost přizpůsobovat se proměnlivým podmínkám a řešit nečekané situace
- schopnost empatie, vcítění se do prožívání druhých

- komunikativnost, dovednosti verbálního i neverbálního sdělování, potěšení z komunikace s lidmi
- pozitivní vztah k lidem, k dětem, dospívajícím, dospělým, seniorům, zájem o jejich osudy, radost ze vzájemného kontaktu
- aktivita, iniciativa, průbojnost, schopnost prosazovat své názory a požadavky
- tvořivost, nápaditost, fantazie
- hravost, radost ze hry
- smysl pro humor, optimismus
- fyzická zdatnost, dobrý zdravotní stav
- příjemný vzhled a přiměřená úprava zevnějšku
- pochopení pro věkové zvláštnosti i při práci s heterogenními skupinami
- zvládání dovedností a technik účinného jednání. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 135, 136)

Nejčastěji se děti setkají s vychovatelkou (méně často vychovatelem) ve školní družině. Do školní družiny dochází a tráví svůj volný čas většina dětí 1. stupně základní školy.

Vychovatelky školní družiny spolupracují s učiteli, zde je velmi důležitý vzájemný respekt. Obě oblasti pedagogického působení jsou stejně náročné a významné, jen využívají rozmanité pedagogické prostředky. Klíčová je spolupráce vychovatelky školní družiny s rodiči dětí, zde je podstatná vzájemná důvěra a respekt. Vychovatelky jsou profesionálky a musí umět předat informace rodičům o svých výchovných plánech a přesvědčit o správnosti svých názorů. Pro úspěšné jednání s rodiči je zásadní pedagogický takt a schopnost dialogu.

Vychovatelka spolupracuje s rodiči formou:

- individuální pohovory
- telefonické rozhovory
- písemné kontakty
- třídní schůzky

Individuální pohovory se mohou uskutečnit formou konzultačních hodin, na třídních schůzkách či při předávání dítěte. Vychovatelka rodiče upozorní na úspěchy, nadání, zájmové zaměření i výchovné problémy dítěte.

Telefonické rozhovory a písemný kontakt- tyto formy mnohdy slouží ke sdělování stížností či zpráv organizačního charakteru.

Třídní schůzky – informace na třídních schůzkách se týkají hlavně organizačních záležitostí školní družiny. Je důležité, aby rodiče obdrželi jasnou, srozumitelnou a odborně podloženou informaci o výchovné funkci školní družiny.

Průzkumy konané v oblasti o funkci školní družiny dokazují, že informovanost rodičů je malá a že školní družinu většina rodičů chápe jako zařízení pro hlídání dětí. Pro opravdu partnerskou spolupráci vychovatelek a rodičů jsou potřebné i méně tradiční formy spolupráce. Jejich účelem je navázat neformální, přátelské vztahy, vzájemně se poznat při společných činnostech, získat si vzájemnou důvěru a rozšířit možnosti spolupráce. Mezi tyto netradiční formy patří:

- přítomnost rodičů na činnostech ve školní družině
- účast na společných aktivitách
- dny otevřených dveří
- společenská setkání – výlety, karnevaly, besídky, akademie, zájezdy, soutěže,...

Větší otevřenost vychovatelek školních družin může rodičům výrazně přispívat k hodnotnějšímu vzájemnému pochopení. Pokud rodiče zájem projeví, je vždy nutné ho uvítat a podpořit. (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 72)

PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Výzkum byl realizován na Základní škole Jakutská v Praze 10. Škola se nachází ve Vršovicích, je dopravně dostupná. Všechny učebny jsou vybaveny interaktivními tabulemi, má počítačovou učebnu, velkou tělocvičnu. Škola má velkou zahradu s venkovní učebnou a dvě multifunkční sportovní hřiště. Ve škole je 7 oddělení školní družiny, která navštěvuje 210 dětí. Se záměrem provést výzkumné šetření, bylo nejprve seznámeno vedení školy.

Respondenty byli záměrně vybráni rodiče žáků, kteří navštěvují školní družinu. Dotazníky pro rodiče byly rozdány na třídních schůzkách, které se konaly na základní škole v listopadu. Rodiče tak měli dostatek času k vyplnění. Někteří rodiče vyplnili dotazníky na místě, ostatní je přinesli další den. Celkem bylo rozdáno 80 dotazníků.

7.1 VYMEZENÍ CÍLE

Cílem praktické části bakalářské práce je shromáždit data o informovanosti a postoji rodičů k zájmové činnosti jejich dětí, která vede k procesu celoživotního vzdělávání. V rámci základního cíle byly stanoveny hypotézy.

Autorka práce diskutovala s rodiči žáků 1. stupně ZŠ, kteří navštěvují školní družinu o možnostech využití volného času jejich dětí. V oblasti Prahy 10 rodiče mapovali nabídku využití volného času svých dětí se zaměřením pro zájmové vzdělávání jako nedílnou součást procesu celoživotního učení. Rodiče využili různých forem pro získávání informací o zájmových aktivitách. Příkladali tomuto problému určitou důležitost. Sami naznačili, co je pro ně rozhodující při výběru zájmových aktivit. Na základě tohoto cíle byl vytvořen dotazník s předloženými uzavřenými otázkami. Cílem bakalářské práce bude vyhodnocení stanovených hypotéz.

7.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ

Autorka bakalářské práce nastavenými otázkami sledovala důležitost zájmové činnosti, která vede k procesu celoživotního vzdělávání, kde je patrný rozvoj dovedností. Zpětná vazba pro rodiče je zájem i možná účast na aktivitách jejich dětí, v dnešní době i cenová tolerance

a tím i návaznost na dostupnost. Nedílnou součástí je i spokojenost na straně žáků i jejich rodičů. Úvaha rodičů, jestli zájmové aktivity nejsou ve špatném slova smyslu zásahem do osobního volna jejich dětí. Na základě tohoto byly stanoveny tyto hypotézy.

Hypotéza č. 1

Rodiče zájmovou činností považují jako důležitý proces v rámci celoživotního učení.

Hypotéza č. 2

Pro rodiče je důležitá pestrost a spokojenost jejich dítěte, možná účast na aktivitách.

Hypotéza č. 3

V dnešní době rodiče využívají zájmové aktivity pořádané školou.

7.3 METODOLOGIE PRŮZKUMU

Postoje a názory rodičů byly získány pomocí dotazníkového šetření (Příloha č. 1). Dotazník byl zvolen v psané formě. Tato metoda byla vybrána pro vhodnost respondentů a možnost zpracovat tematické otázky. Vytvořený dotazník zahrnuje 17 položek, otázky jsou uzavřené. Dotazníkové šetření bylo nejprve vyzkoušeno na kolegyních v zaměstnání, zda jsou otázky položeny srozumitelně.

8 ANALÝZA DAT

Výsledky ze získaných otázek, které obsahoval dotazník, umožnily toto zpracování. Jak již bylo upřesněno, bylo rozdáno 80 dotazníků s návratností 43 vyplněných dotazníků. Níže uvedené tabulky přinášejí výsledky jednotlivých otázek v dotazníku.

Otázka č. 1: Jak vaše dítě tráví volný čas ve všední dny?

V první položce bylo zjištěno, jak děti tráví volný čas ve všední dny. Respondenti mohli zvolit více odpovědí. Z tabulky je zřejmé, že 35,56 % dětí dotazovaných dochází pravidelně na zájmové kroužky, 23,33 % dětí pobývá ve školní družině, 21,11 % dětí tráví volný čas s kamarády venku a 20,00 % dětí pobývá doma.

Tabulka 1: Volný čas

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
s kamarády venku	19	21,11
individuálně doma	18	20,00
navštěvuje pravidelně zájmové kroužky	32	35,56
pobývá ve školní družině	21	23,33

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 2: Jakou důležitost přikládáte zájmovým aktivitám dětí?

V této položce bylo zjištěno, jakou důležitost přikládají respondenti zájmovým aktivitám svých dětí. Bylo možné zvolit více odpovědí. Z tabulky vyplývá, že pro 35,9 % respondentů je nejvýznamnější, když dítě tráví čas smysluplně, pro 29,49 % je důležité, že jejich dítě pozná něco nového. 21,79 % respondentů přikládá důležitost získávání nových kamarádů a 12,82 % respondentů odpovědělo, že důležité pro ně je, když se dítě při zájmových aktivitách postupně učí naplánovat a rozvrhnout si svůj čas.

Tabulka 2: Důležitost zájmových aktivit

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
volný čas tráví smysluplně	28	35,90
pozná něco nového	23	29,49
naučí se naplánovat a rozvrhnout svůj čas	10	12,82
získává nové kamarády	17	21,79

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 3: Co je pro vás rozhodující při výběru zájmové aktivity pro vaše dítě?

Touto otázkou bylo zjištěno, jaké faktory jsou pro respondenty důležité při výběru zájmové aktivity pro dítě. I zde bylo možné zvolit více odpovědí. Z tabulky vyplývá, že rozhodující při výběru volnočasových aktivit je zejména zájem a přání dítěte – 34,65 % respondentů. 29,7 % dotazovaných pokládá za důležitý rozvoj dovedností a znalostí dítěte při zájmových aktivitách. 22,77 % vybírá aktivity pro dítě s ohledem na dostupnost od školy nebo bydliště a pro pouhých 12,87 % je důležitá cena zájmové aktivity.

Tabulka 3: Rozhodující faktor pro výběr aktivit

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
zájem a přání dítěte	35	34,65
rozvoj dovedností a znalostí dítěte	30	29,70
dostupnost od školy či bydliště	23	22,77
cena	13	12,87

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 4: Jaké zdroje jste využil/a pro získání informací o zájmových aktivitách?

V položce č. 4 bylo zjištěno, jaké zdroje využívají respondenti pro získávání informací o různých zájmových aktivitách. Rovněž v této otázce bylo možné označit více odpovědí. Z tabulky je zřejmé, že nejčastějším zdrojem informací je škola (37,66 %) – nástěnky při vstupu do školy, školní webové stránky apod. 29,87 % dotazovaných získalo informace od svého dítěte, 20,78 % vyhledávalo informace o zájmových aktivitách na internetu a 11,69 % respondentů získalo informace z jiných zdrojů.

Tabulka 4: Zdroje informací

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
škola	29	37,66
od svého dítěte	23	29,87
internet	16	20,78
jiné	9	11,69

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 5: Jste spokojen/a se zájmovým kroužkem, který vaše dítě navštěvuje?

Další otázkou byla zjištěna míra spokojenosti respondentů se zájmovými kroužky, které jejich dítě navštěvuje. Předpoklad byl, že většina dotazovaných je s kroužky spokojena, což se také potvrdilo. Z tabulky je zřejmé, že 90,7 % respondentů je s kroužky spokojeno, 4,65 % neví, zda je spokojeno. Jeden respondent (2,33%) spokojen není a jeden (2,33 %) odpověděl, že jeho dítě do zájmového kroužku nedochází.

Tabulka 5: Spokojenost se zájmovým kroužkem

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	39	90,70
ne	1	2,33
nevím	2	4,65
nedochází do zájmového kroužku	1	2,33

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 6: Vypráví vám vaše dítě, co při zájmové činnosti dělalo?

V této položce bylo zjištěno, zdali dítě respondentům popisuje náplň své zájmové činnosti. Děti na prvním stupni ZŠ svým zákonným zástupcům často říkají, co denně zažijí, co nového probíraly při výuce a také co dělaly v družině či na kroužcích. Předpokladem tedy bylo, že většina respondentů odpoví kladně. Z tabulky je patrné, že 51,16 % dotazovaným jejich dítě vypráví, co při zájmové činnosti dělalo, 46,51 % respondentům dítě občas vypráví náplň své zájmové činnosti a jednomu respondentovi (2,33 %) dítě nevypráví o náplni svých zájmových činností.

Tabulka 6: Zpětná vazba od dítěte

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	22	51,16
občas	20	46,51
ne	1	2,33

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 7: Chodí vaše dítě do zájmových kroužků rádo?

V této otázce bylo zjištěno, zdali navštěvují děti zájmové kroužky rády. Předpoklad byl, že většina odpovědí bude kladná. Z tabulky je zřejmé, že 65,12 % respondentů odpovědělo, že jejich dítě chodí do zájmových kroužků rádo, 30,23 % označilo, že spíše rádo. Jeden respondent (2,33 %) odpověděl, že jeho dítě navštěvuje kroužky spíše nerado a, jak už je patrné z položky č. 5, jeden dotazovaný (2,33 %) označil, že jeho dítě do žádného kroužku nedochází. Žádný dotazovaný neoznačil odpověď, že jeho dítě navštěvuje zájmové kroužky vysloveně nerado.

Tabulka 7: Spokojenost dítěte v kroužku

Možnosti	odpovědi	
	počet	%
ano	28	65,12
spíše ano	13	30,23
spíše ne	1	2,33
ne	0	0
nedochází	1	2,33

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 8: Jaké zájmové kroužky by mělo podle vás vaše dítě navštěvovat?

V položce č. 8 bylo zjištěno, jaké zájmové kroužky by podle dotazovaných mělo jejich dítě navštěvovat. V této otázce bylo možné označit více odpovědí. Z tabulky vyplývá, že 38,3 % respondentů preferuje sportovní a pohybové kroužky, 24,47 % dává přednost vzdělávacím zájmovým činnostem, jakými jsou např. počítačové nebo jazykové kroužky. Stejně zastoupení, tedy 24,47 % mají kroužky umělecké (výtvarné, hudební, dramatické a další). Nejméně respondentů označilo kroužky technické – 12,77 %.

Vzhledem k tomu, že valná část dětí tíhne ve svém volném čase ke hře s elektronikou (PC, mobilní telefon), která příliš pohybovou aktivitou není, výsledky této položky nebyly překvapivé a shodovaly se s předpoklady.

Tabulka 8: Názor rodičů na druh kroužku

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
sportovní a pohybové	36	38,30
vzdělávací (jazykové, počítačové apod.)	23	24,47
umělecké (výtvarné, hudební, divadelní apod.)	23	24,47
technické	12	12,77

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 9: Využíváte nabídky kroužků pořádaných školou?

V této otázce bylo zjištěno, zda respondenti využívají pro své děti kroužky, které pořádá škola. Z tabulky je zřejmé, že 60,47 % dotazovaných tyto kroužky pro své dítě využívá, 16,28 % je využívá občas a 23,26 % je nevyužívá.

Tabulka 9: Využití nabídek pořádaných školou

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	26	60,47
občas	7	16,28
ne	10	23,26

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 10: Je podle vás nabídka školních zájmových kroužků pestrá?

Touto otázkou bylo zjištěno, zdali se zdá respondentům nabídka školních zájmových kroužků pestrá, či nikoli. Z tabulky vyplývá, že podle 27,91 % dotazovaných je nabídka školních kroužků pestrá, 44,19 % odpovědělo, že spíše ano, 13,95 % odpovědělo, že spíše ne a stejné zastoupení (13,95 %) má též možnost, že nabídka školních zájmových kroužků pestrá není.

Tabulka 10: Pestrost zájmových aktivit

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	12	27,91
spíše ano	19	44,19
spíše ne	6	13,95
ne	6	13,95

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 11: Dává vaše dítě přednost zájmové činnosti ve školní družině před kroužky pořádanými školou?

Položka č. 11 měla zjistit, zdali děti respondentů upřednostňují zájmovou činnost ve školní družině před kroužky pořádanými školou. Z tabulky je patrné, že pouhých 18,6 % dětí dává přednost zájmovým aktivitám v družině, 41,86 % dětí preferuje zájmové aktivity v rámci kroužků pořádaných školou. Poměrně velká část dotazovaných (39,53 %) neví, nebo si není jista, zda jejich dítě dává přednost zájmové činnosti v družině či v rámci kroužků.

Tabulka 11: Kroužky v družině nebo pořádané školou

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	8	18,60
ne	18	41,86
nevím	17	39,53

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 12: Myslíte si, že zájmové činnosti mohou rozvíjet znalosti ze školy?

V této otázce bylo zjištěno, zda si respondenti myslí, že zájmové činnosti mohou rozvíjet znalosti ze školy či nikoli. Předpoklad byl, že většina dotazovaných odpoví kladně. Z tabulky je zřejmé, že většina respondentů volila odpověď ano (46,51 %) nebo spíše ano (39,53 %). Naopak 11,63 % se domnívá, že zájmové činnosti spíše nerozvíjejí znalosti ze školy a jeden dotazovaný (2,33 %) si myslí, že je vůbec nerozvíjejí.

Tabulka 12: Názor rodičů zda zájmové činnosti rozvíjejí znalosti ze školy

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	20	46,51
spíše ano	17	39,53
spíše ne	5	11,63
ne	1	2,33

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 13: Má podle vás vaše dítě dostatek volného času pro sebe?

V položce č. 13 bylo cílem zjistit, zda si respondenti myslí, že má jejich dítě dostatek volného času také pro sebe. Z tabulky vyplývá, že 58,14 % dotazovaných se domnívá, že ano. 32,56 % odpovědělo, že spíše ano. Pouze 6,98 % (tři respondenti) si myslí, že jejich dítě pro sebe dostatek času spíše nemá a jeden dotazovaný (2,33 %) odpověděl, že vůbec ne.

Tabulka 13: Volný čas dítěte

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	25	58,14
spíše ano	14	32,56
spíše ne	3	6,98
ne	1	2,33

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 14: Projevujete zájem o jednorázové nebo občasné aktivity pro vaše dítě? (sportovní odpoledne, víkendové pobyty, tábory apod.)

Touto otázkou bylo zjištěno, jestli projevují respondenti zájem o jednorázové aktivity pro své děti, např. sportovní odpoledne, víkendové pobyty nebo tábory. Z tabulky je zřejmé, že většina dotazovaných (69,77 %) zájem má a jejich dítě se těchto akcí zúčastňuje. 13,95 % odpovědělo, že zatím neprojevili zájem o tyto aktivity, ale již o tom přemýšlejí. 11,63 % respondentů zájem o občasné aktivity nemá a dva dotazovaní (4,65 %) označili jako odpověď „nevím“.

Tabulka 14: Zájem o jednorázové či dočasné aktivity

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	30	69,77
ne, ale přemýšlím o tom	6	13,95
ne	5	11,63
nevím	2	4,65

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 15: Máte možnost se přímo účastnit některé zájmové aktivity vašeho dítěte?

Položkou č. 15 bylo zjištěno, zda se respondenti mohou přímo účastnit nějaké zájmové aktivity svého dítěte. Někteří vedoucí kroužků nebo vychovatelé ve školní družině si k různým volnočasovým aktivitám přizvou i zákonné zástupce. Předpoklad byl, že respondenti odpovědí častěji kladně, pokud o možnosti zúčastnit se některých akcí vědí. Z tabulky vyplývá, že 58,14 % dotazovaných má možnost těchto aktivit se zúčastnit, 30,23 % tuto možnost nemá a 11,63 % neví, zda se může účastnit, či ne.

Tabulka 15: Možnost účasti rodičů na zájmových aktivitách dětí

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	25	58,14
ne	13	30,23
nevím	5	11,63

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Otázka č. 16: Účastnil/a jste se přímo některé zájmové aktivity vašeho dítěte?

Tato otázka přímo navazuje na předchozí položku. Jejím cílem bylo zjistit, zda se respondenti již někdy nějaké zájmové činnosti svého dítěte zúčastnili. Z tabulky je zřejmé, že téměř polovina dotazovaných (51,26 %) se někdy účastnila některé podobné aktivity. Naopak 48,84 % se nikdy zájmové činnosti svého dítěte neúčastnilo.

Tabulka 16: Účast rodičů na aktivitách dětí

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
ano	22	51,16
ne	21	48,84

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Tato otázka přímo navazuje na předchozí položku. Jejím cílem bylo zjistit, zda se respondenti již někdy nějaké zájmové činnosti svého dítěte zúčastnili. Z tabulky je zřejmé, že téměř polovina dotazovaných (51,26 %) se někdy účastnila některé podobné aktivity. Naopak 48,84 % se nikdy zájmové činnosti svého dítěte neúčastnilo.

Otázka č. 17: Jaké zájmové zařízení vaše dítě navštěvuje?

V této otázce bylo zjištěno, jaká různá zájmová zařízení navštěvují děti respondentů. Bylo možné zvolit více odpovědí. Z tabulky vyplývá, že 33,33 % dětí navštěvuje školní družinu. Mezi respondenty byli rovněž zákonní zástupci žáků 4. ročníků, kdy již děti navštěvují družinu zřídka. Tato skupina respondentů četnost u této odpovědi patrně snížila.

Pokud by byl dotazník rozdán pouze zákonným zástupcům žáků nižších ročníků, z praxe je zřejmé, že procentuální zastoupení u této odpovědi by se pohybovalo odhadem mezi 80 % a 95 %. Z tabulky dále vyplývá, že 20,83 % dětí navštěvuje některý typ základní umělecké školy. 5,56 % (4 respondenti) dochází do střediska volného času a 23,61 % dětí navštěvuje sportovní organizaci.

Tabulka 17: Typ zařízení, které děti navštěvují

Možnosti	Odpovědi	
	počet	%
školní družinu	24	33,33
základní uměleckou školu	15	20,83
středisko volného času	4	5,56
sportovní organizace	17	23,61
jiné (pokud ano, jaké)	12	16,67

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

Poslední možnou odpověď – jiné zájmové zařízení – zvolilo 16,67 % dotazovaných. K této odpovědi dále mohli připsat doplňující informace, o jaký typ zájmového zařízení se jedná. Většina respondentů zde vypisovala školní zájmové kroužky, a to konkrétně anglický jazyk (21,05 %), pěvecký sbor (15,79 %), sportovní hry (10,53 %), kroužek keramiky (10,53 %), vědecké pokusy (5,26 %), bojové sporty a sebeobrana (5,26 %) a nápravy SPU (5,26 %), 15,79 % uvedlo taneční školu. 5,26 % napsalo, že jejich dítě navštěvuje skautský oddíl a rovněž 5,26 % zde uvedlo, že jejich dítě dochází na balet. Procentuální zastoupení u těchto zájmových zařízení je počítáno ze základu 12 respondentů.

Tabulka 18: Doplněné odpovědi k možnosti „jiné“

Zájmové zařízení – „jiné“	Odpovědi	
	počet	%
anglický jazyk	4	21,05
pěvecký sbor	3	15,79
sportovní hry	2	10,53
kroužek keramiky	2	10,53
vědecké pokusy	1	5,26
bojové sporty a sebeobrana	1	5,26
nápravy SPU	1	5,26
taneční škola	3	15,79
skautský oddíl	1	5,26
balet	1	5,26

Zdroj: autorka práce, 2017 (vlastní šetření)

9 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Dotazníkové šetření ukázalo, že děti mladšího školního věku tráví volný čas zejména ve školní družině, navštěvují zájmové kroužky, pobývají venku, část dětí má individuální domácí program.

Pro rodiče je důležité, aby volný čas děti trávily smysluplně, aby poznaly něco nového, získaly nové kamarády a současně se naučily naplánovat a rozvrhnout svůj čas. Při výběru aktivit preferují zájem a přání dítěte, důležitou roli má také dostupnost a cena. Od zvolené aktivity očekávají, že bude rozvíjet znalosti a dovednosti. Informace o nabídce volnočasových aktivit získávají především prostřednictvím školy, z internetových zdrojů a také od svých dětí. (Tab. 2, 3, 4, 12)

Autorka v hypotéze H 1 předpokládala, že *rodiče zájmovou činnost považují jako důležitý proces v rámci celoživotního učení*. Hypotéza H 1 se potvrdila.

V oblasti spokojenosti s úrovní navštěvovaných aktivit bylo zjištěno, že děti vybrané zájmové aktivity navštěvují rády, jsou tam spokojeny. Svým rodičům pravidelně předávají zpětnou vazbu z navštěvovaných činností.

Rovněž zákonní zástupci jsou s kroužky, které jejich děti navštěvují spokojeni a mají-li možnost, na pořádanou aktivitu se jdou podívat. (Tab. 5, 6, 7, 10, 15, 16)

V hypotéze H 2 se autorka domnívala, že *pro rodiče je důležitá pestrost a spokojenost jejich dítěte, možná i účast na jejich aktivitách*. Hypotéza H 2 se také potvrdila. (Tab. 5, 10).

Oblast šetření, která sledovala zaměření zájmových aktivit, prokázala, že většina dětí navštěvuje kroužky, které organizuje škola, a s pestrostí nabídky jsou rodiče spokojeni.

V hypotéze H 3 autorka očekávala, že *v dnešní době rodiče využívají zájmové aktivity pořádané školou*. I hypotéza H 3 byla potvrzena.

Z dalších odpovědí získaných výzkumným šetřením je zřejmé, že rodiče preferují kroužky se zaměřením sportovním a pohybovým, následují vzdělávací a umělecké. Výběr aktivity technického směru podpořilo nejméně respondentů. (Tab. 8, 9)

10 ZÁVĚR

Bakalářská práce přibližuje problematiku zájmových aktivit v procesu celoživotního učení a vzdělávání.

Zájmové vzdělávání můžeme chápat jako soubor výchovně vzdělávacích, poznávacích a rekreačních aktivit, které vedou k uspokojování zájmů jedince. Vede k sebepoznání, odhalování vlastních schopností a jejich rozvíjení. Napomáhá k samostatnému myšlení a podporuje vytváření vlastního názoru. Je důležité, aby rodiče kladně povzbuzovali své děti, jak hodnotně a zajímavě trávit volný čas. V současné době je nabídka volnočasových aktivit pestrá.

Mým záměrem bylo vymezit a popsat základní pojmy, které se k zájmovému vzdělávání vztahují.

Teoretická část se zabývá problematikou celoživotního učení, zájmového vzdělávání, zájmovými činnostmi, popisuje školská výchovná zařízení pro zájmové vzdělávání, školní vzdělávací program s vazbou na RVP, charakteristiku jednotlivých období a charakterizuje kvalifikovaného pedagogického pracovníka.

Praktická část se s pomocí ankety zaměřuje na to, jak děti mladšího školního věku tráví volný čas a jaký význam mají volnočasové aktivity v procesu celoživotního učení a vzdělávání pro jejich zákonné zástupce. Snažila jsem se zjistit, jak děti vnímají volný čas, které volnočasové aktivity jsou pro ně zajímavé, do jaké míry o navštěvovaných činnostech informují své rodiče. Od zákonných zástupců jsem chtěla získat informace, které volnočasové aktivity při výběru upřednostňují, jaký pro ně mají význam a kde o možnostech trávení volného času svých dětí získávají informace.

Na základě shromážděných výsledků je možné konstatovat, že děti mladšího školního věku tráví volný čas většinou organizovanou formou a to zejména ve školní družině a v zájmových kroužcích.

Je tedy zřejmé, že škola svým přístupem k využívání volného času, který je realizován v návaznosti na výuku, významně přispívá k osvojení si aktivního nebo pasivního přístupu dětí k trávení volného času a hlavně k optimální kvalitě volnočasových aktivit dětí.

Nabízenými činnostmi mají žáci příležitost rozšiřovat svůj obzor, vědomosti i dovednosti, které jsou nezbytné k utváření vlastní osobnosti a získávání pozitivního vztahu k celoživotnímu učení a vzdělávání.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BENDL, Stanislava kol. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

BENÍŠKOVÁ, Tereza. *První třídou bez pláče*. Praha: Grada, 2007. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1906-1.

DVOŘÁČEK, Jiří. *Základy pedagogiky*. Praha: Oeconomica, 2014. ISBN 978-80-245-2014-8.

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ a kol. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-900-2.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOSKOVCOVÁ, Simona a Lucie SUCHOCHLEBOVÁ RYNTOVÁ. *Výchova k psychické odolnosti dítěte: silní pro život*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2206-1.

KOTÁSEK, Jiří a kol. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

ROHLÍKOVÁ, Lucie a Jana VEJVODOVÁ. *Vyučovací metody na vysoké škole: praktický průvodce výukou v prezenční i distanční formě studia*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4152-9.

SLOMEK, Zdeněk. *Etopedie*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-84-6.

ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2993-0.

Seznam použitých internetových zdrojů

Celoživotní učení – téma naší současnosti [online]. Praha, 2005 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: www.csvs.cz/struktura/ncdiv/Celozivotni_uceni_HK2005.rtf

ČESKÁ ANDRAGOGICKÁ SPOLEČNOST: *Další profesní vzdělávání jako součást celoživotního učení* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.andragogika.info/aktuality/blog/dalsi-profesniho-vzdelavani-jako-soucast-celozivotniho-uceni>

NÁRODNÍ VZDĚLÁVACÍ FOND: *Rozvoj celoživotního učení* [online]. 2011 [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: <http://www.nvf.cz/rozvoj-celozivotniho-uceni>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Střediska volného času* [online]. 2016 [cit. 2016-11-22]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/strediska-volneho-casu>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY: *Zájmové vzdělávání* [online]. 2016 [cit. 2016-11-22]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>

VYSOKÁ ŠKOLA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU PALESTRA: *Celoživotní vzdělávání* [online]. Praha, 2016 [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://vstvs.palestra.cz/node/37>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Volný čas.....	37
Tabulka 2: Důležitost zájmových aktivit.....	38
Tabulka 3: Rozhodující faktor pro výběr aktivit.....	38
Tabulka 4: Zdroje informací.....	39
Tabulka 5: Spokojenost se zájmovým kroužkem.....	40
Tabulka 6: Zpětná vazba od dítěte.....	40
Tabulka 7: Spokojenost dítěte v kroužku.....	41
Tabulka 8: Názor rodičů na druh kroužku.....	42
Tabulka 9: Využití nabídek pořádaných školou.....	42
Tabulka 10: Pestrost zájmových aktivit.....	43
Tabulka 11: Kroužky v družině nebo pořádané školou.....	44
Tabulka 12: Názor rodičů zda zájmové činnosti rozvíjejí znalosti ze školy.....	44
Tabulka 13: Volný čas dítěte.....	45
Tabulka 14: Zájem o jednorázové či dočasné aktivity.....	46
Tabulka 15: Možnost účasti rodičů na zájmových aktivitách dětí.....	46
Tabulka 16: Účast rodičů na aktivitách dětí.....	47
Tabulka 17: Typ zařízení, které děti navštěvují.....	48
Tabulka 18: Doplněné odpovědi k možnosti „jiné“.....	49

PŘÍLOHA č. 1 - Dotazník

Vážení rodiče,

dovoluji si vás požádat o vyplnění níže uvedeného dotazníku.

Dotazník je anonymní a je určen pouze jako podklad pro mou bakalářskou práci. U otázek zakroužkujte odpověď, která nejlépe odpovídá vašemu názoru.

Děkuji za vaši ochotu a spolupráci.

Lucie Zvěřinová

1. Jak vaše dítě tráví volný čas ve všední dny?(jedna i více možností)

- a) s kamarády venku
- b) individuálně doma
- c) navštěvuje pravidelně zájmové kroužky
- d) pobývá ve školní družině

2. Jakou důležitost přikládáte volnočasovým aktivitám dětí? (jedna i více možností)

- a) volný čas tráví smysluplně
- b) pozná něco nového
- c) naučí se naplánovat a rozvrhnout svůj čas
- d) získává nové kamarády

3. Co je pro vás rozhodující při výběru zájmové aktivity pro vaše dítě? (jedna i více možností)

- a) zájem a přání dítěte
- b) rozvoj dovedností a znalostí dítěte
- c) dostupnost od školy či bydliště
- d) cena

4. Jaké zdroje jste využil/a pro získání informací o zájmových aktivitách? (jedna i více možností)

- a) škola
- b) od svého dítěte
- c) internet
- d) jiné

5. Jste spokojen/a se zájmovým kroužkem, které vaše dítě navštěvuje?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím
- d) nedochází do zájmového kroužku

6. Vypráví vám vaše dítě, co při zájmové činnosti dělalo?

- a) ano
- b) občas
- c) ne

7. Chodí vaše dítě do zájmových kroužků rádo?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nedochází

8. Jaké zájmové kroužky by mělo podle vás vaše dítě navštěvovat? (více možností)

- a) sportovní a pohybové
- b) vzdělávací (jazykové, počítačové apod.)
- c) umělecké (výtvarné, hudební, divadelní apod.)
- d) technické

9. Využíváte nabídky kroužků pořádané školou?

- a) ano
- b) občas
- c) ne

10. Je podle vás nabídka školních zájmových kroužků pestrá?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

11. Dává vaše dítě přednost zájmové činnosti ve školní družině před kroužky pořádané školou?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

12. Myslíte si, že zájmové činnosti mohou rozvíjet znalosti ze školy?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

13. Má podle vás vaše dítě dostatek volného času pro sebe?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne

14. Projevujete zájem o jednorázové nebo občasné aktivity pro vaše dítě? (sportovní odpoledne, víkendové pobyty, tábory apod.)

- a) ano
- b) ne, ale přemýšlím o tom
- c) ne
- d) nevím

15. Máte možnost se přímo účastnit některé zájmové aktivity vašeho dítěte?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

16. Jaké zájmové zařízení vaše dítě navštěvuje? (vybrat jednu i více možností)

- a) školní družinu
- b) základní uměleckou školu
- c) středisko volného času
- d) sportovní organizace
- e) jiné (pokud ano, jaké).....

.....

.....

Ještě jednou děkuji za váš čas a ochotu.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lucie Zvěřinová

Obor: Speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Zájmové vzdělávání jako nedílná součást procesu celoživotního učení

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 55

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 10

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Petelíková